

FOTO zamke za ZAŠTITU šumskog LJEPOTANA

TEKST: DARKO SAVELJIĆ

Riseva je u balkanskim šumama

Ris u Crnoj Gori živi u planinskim predjelima, daleko od naseljenih mjesta. Procjene su da kod nas nema više od **desetak jedinki**. Nesavjesni lovci desetkovali su njegovu populaciju, pa je danas na **rubu opstanka**. Nažalost, u Crnoj Gori za sada nijesu pokretana istraživanja ili mjere zaštite riseva. Osim što je ris **zaštićena vrsta**, dalje se nije išlo. Sve je prepušteno savjesti lovaca.

Činjenica da vodi tajnovit život, daleko od ljudskih naselja i pogleda, posljednjih godina kod evropskih istraživača pobudila je interesovanje da se ovom vrstom i njenim opstankom aktivnije pozabave.

Najveći korak u proučavanju risa s ovih prostora napravilo je Makedonsko istraživačko društvo u saradnji s društvom za Zaštitu i očuvanje prirodne sredine u Albaniji, koji su uz pomoć švajcarske organizacije KORA, njemačkog EURONATUR-a i norveške organizacije NINA pokrenuli akciju istraživanja risa u Makedoniji i Albaniji.

a sve manje.

U Nacionalnom parku Mavrovo u Makedoniji postavljene su 66 foto zamke. Foto zamke u stvari su foto aparati sa sensorima koji registruju toplotu tijela i kretanje. Kada takav senzor osjeti toplokrvnu životinju, šalje signal aparatu i on automatski „okida“ i fotografiše prolaznika.

I, uspjeli su! Foto zamke ne samo da su slikale desetak različitih riseva, već su objektivni kamere na istom proplanku u prolazu uhvatile i najljuće protivnike: zeca i lisicu, vuka i srnu, divlje svinje, medvjede, jazavce, divlje mačke, dlvokeze...

LOVAC NAD LOVCIMA

Ris je najveća evropska mačka, danas jako rijetka na Balkanu. Živi u listopadnim i zimzelenim šumama, gdje lovi mladunčad srne i divokoze, divlje prasiće, jazavce, zečeve i ptice. Izraziti je mesojed i dnevno pojede do 1,5 kg hrane. U šumi ga je lako prepoznati – liči na mačku s uzdignutim ušima na kojima se nalaze antene. Vara se neko ako misli da mu je to radi ukrasa, dovoljno je lijep i bez njih. Kao vještom lovcu, one mu pomažu da bolje čuje. Istu ulogu ima i perje kod sova ušara.

Dime Melovski je mamolog i rukovodilac istraživanja. Za NG Junior kaže: „Ris je toliko rijedak u Makedoniji da je malo ljudi imalo priliku da ga vidi golim okom. To smo zaključili na osnovu 550 sprovedenih anketa među seljacima. I sve su nas one uputile na NP Mavrovo, prije svega zbog gustih šuma, koje nude obilje hrane, i zabranjenog lova kao uslova manjeg uznemiravanja ove divljači.“ „Ris je jako plašljiv“, nastavlja, „i boji se ljudi, tako da nema opasnosti od njega kao 'divlje zvijeri', iako on to u suštini jeste.“

„Najinteresantniji dio našeg rada je rad s kamerama i razvijanje filmova – nikada ne znaš koje i koliko drugih vrsta su objektivni aparata uhvatili. Prvi film koji smo razvili je bio 31. decembra 2007. Bila je to najljepša novogodišnja proslava u mom životu“ – kaže Dime.

U Makedoniji, pretpostavlja se, ima najviše 35 jedinki risova.

Važan trag. Otlisak risove šape širok je oko 8 centimetara.

MAVROVO JE DIO ZELENOG POJASA EVROPE

U ekološkom izdanju National Geographic Juniara (br.33) mogao/mogla si se informisati o Zelenom pojasu Evrope i o aktivnostima evropskih ekologa: tokom hladnog rata, granica između zemalja naklonjenih Americi i tadašnjem Sovjetskom Savezu bila je veoma dobro čuvana. Vojno prisustvo na 6800 km dugoj „gvozdenoj zavjesi“ od Barenovog do Crnog mora najbolje je iskoristila priroda, pa je danas najzeleniji dio starog kontinenta upravo duž nekadašnje „gvozdene zavjese“. Mavrovo je dio Zelenog pojasa Evrope i nalazi se na granici s Albanijom.

ČIČAK U SLUŽBI NAUKE

Neke fotografije nijesu dovoljno jasne, posebno ne one kada ris trči pa kamera uhvati samo rep. Zato su mamolozi – stručnjaci za sisare, pored kamera postavili i štapove obložene čičkom, onim koji imaš na patikama ili papama. Čičak služi da se životinja o njega očefe, i tako ostavi svoju dlaku kao trag.

Podaci prikupljeni foto zamkama još su jednom potvrdili potrebu **aktivnije zaštite divljači** u ovom nacionalnom parku, kao i činjenicu da **balkanski ris** i dalje odolijeva **čovjekovoj** nebrizi. Do kada, zavisi od naše svijesti i savjesti.